

Dr hab. Dorota Moroń, prof. UWr

**Recenzja osiągnięć naukowych dr. Rafała Jana Lisiakiewicza
ubiegającego się o nadanie stopnia doktora habilitowanego
w dziedzinie nauk społecznych,
w dyscyplinie nauki o polityce i administracji**

Podstawa formalnoprawna recenzji

Rada Dyscyplin Nauki o Polityce i Administracji oraz Geografia Społeczno-Ekonomiczna i Gospodarka Przestrzenna Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie w dniu 22 lutego 2023 roku powołała Komisję habilitacyjną w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego dr. Rafałowi Janowi Lisiakiewiczowi w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie nauki o polityce i administracji. Dr hab. Dorota Moroń, prof. UWr, została powołana w skład Komisji jako recenzent w związku z wyznaczeniem przez Radę Doskonałości Naukowej części składu Komisji habilitacyjnej w dniu 30 stycznia 2023 roku.

Podstawą prawną sporządzenia recenzji jest Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2022 r., poz. 574, tekst ujednolicony z późniejszymi zmianami). Zgodnie z art. 219 ust. 1 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce stopień doktora habilitowanego nadaje się osobie, która: posiada stopień doktora, posiada w dorobku osiągnięcia naukowe albo artystyczne, stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny oraz wykazuje się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej. W recenzji dokonuję oceny spełnienia wszystkich przesłanek warunkujących nadanie stopnia doktora habilitowanego.

Recenzja przygotowana została również przy uwzględnieniu wymogów i procedury określonej w Uchwale Senatu Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie nr 54/2019 z dnia 23 września 2019 roku w sprawie zasad nadania stopnia doktora habilitowanego w Uniwersytecie Ekonomicznym w Krakowie oraz uchwał zmieniających ww. uchwałę z dnia 23 listopada 2020 roku i 30 stycznia 2023 roku.

Podczas pracy nad recenzją wykorzystano także opinie Rady Doskonałości Naukowej zawarte w poradniku *Postępowania dotyczące nadawania stopnia doktora habilitowanego*, dostępnym na stronie internetowej RDN (najnowsza wersja z datą aktualizacji 5 sierpnia 2021).

Posiadanie stopnia doktora – sylwetka zawodowa Habilitanta

Pierwszą przesłanką nadania stopnia doktora habilitowanego, określoną w art. 219 ust. 1 pkt 1 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, jest posiadanie stopnia doktora, co powinno być potwierdzone urzędowym dokumentem. Dr Rafał Jan Lisiakiewicz posiada stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce, spełnia więc ww. warunek. Podkreślić należy, że Habilitant posiada doktorat w tej samej dyscyplinie, w której wnioskuje o uzyskanie stopnia doktora habilitowanego. W świetle art. 187 ust. 1 przytoczonej tu ustawy oznacza to, że Habilitant posiada ogólną wiedzę teoretyczną w dyscyplinie nauki o polityce i administracji oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej.

Dr Rafał Jan Lisiakiewicz pracuje na stanowisku adiunkta badawczo-dydaktycznego w Katedrze Studiów Politycznych, Instytucie Politologii, Socjologii i Filozofii, Kolegium Gospodarki i Administracji Publicznej Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie. Habilitant uzyskał tytuł zawodowy licencjata na kierunku kulturoznawstwo międzynarodowe oraz tytuł zawodowy magistra na kierunku historia – oba na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie. Studia doktoranckie odbywał na Uniwersytecie Pedagogicznym im. KEN w Krakowie, gdzie 17 czerwca 2010 roku uzyskał stopień naukowy doktora nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce. Rozprawa doktorska nosiła tytuł *Polityka Rosji wobec Polski w okresie prezydentury Władimira Putina (2000-2008)*, a jej promotorem był dr hab. Andrzej Piasecki. Z dniem 1 października 2010 roku dr Rafał Jan Lisiakiewicz został zatrudniony na Uniwersytecie Ekonomicznym w Krakowie, na którym pracuje do dziś.

Ocena osiągnięć naukowych Habilitanta

Drugą przesłanką nadania stopnia doktora habilitowanego, określoną w art. 219 ust. 1 pkt 2 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, jest posiadanie w dorobku osiągnięć naukowych albo artystycznych, stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny. W przepisie mowa jest o osiągnięciach, w związku z czym Habilitant powinien posiadać w dorobku co najmniej dwa osiągnięcia, które spełniają kryterium znacznego wkładu w rozwój dyscypliny nauki o polityce i administracji, w tym jedno z osiągnięć wskazanych w art. 219 ust. 1 pkt 2 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tzw. główne osiągnięcie naukowe).

Ocena głównego osiągnięcia naukowego

Dr Rafał Jan Lisiakiewicz przedstawił do oceny jako główne osiągnięcie naukowe osiągnięcie w postaci monografii *Asymetryczna współzależność. Relacje handlowe Rosji z Polską na tle roli czynników gospodarczych w polityce zagranicznej Federacji Rosyjskiej*. Monografia opublikowana została w Krakowie, nakładem Wydawnictwa Uniwersytetu Jagiellońskiego, w 2022 roku (ISBN 978-83-233-5131-3; ISBN 978-83-233-7360-5 (e-book)).

Osiągnięcie to jest zgodne z wymogiem określonym w art. 219 ust 1 pkt 2 lit. a, w którym mowa o przedstawieniu monografii naukowej wydanej przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Przedstawiona do oceny publikacja spełnia legalną definicję monografii przedstawioną w § 10 Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie ewaluacji jakości działalności naukowej (Dz.U. z 2022 r., poz. 661, tekst ujednolicony). Monografia została zrecenzowana przez dwóch samodzielnych pracowników naukowych: dr. hab. Marcina Grabowskiego oraz dr. hab. Jakuba Potulskiego, prof. UG., została wydana w ramach serii wydawniczej Momentum, której redaktorem jest prof. dr hab. Andrzej Mania.

Monografia liczy 434 strony, składa się z dziewięciu rozdziałów merytorycznych, poprzedzonych wprowadzeniem, a zakończonych wnioskami

końcowymi. Przedstawia podjęte zagadnienie w sposób oryginalny i twórczy, opatrzona jest przypisami i bibliografią.

Uniwersytet Jagielloński znajduje się w wykazie wydawnictw wskazanych w Komunikacie Ministra Edukacji i Nauki w sprawie wykazu wydawnictw publikujących recenzowane monografie naukowe z dnia 22 lipca 2021 roku. Jest wydawnictwem wskazanym w poziomie I, z identyfikatorem 59000.

Formalnoprawnie osiągnięcie naukowe wskazane do oceny zgodne jest z przepisami Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, głównym zadaniem recenzenta jest więc ocena czy stanowi ono znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauki o polityce i administracji.

Celem monografii *Asymetryczna współzależność. Relacje handlowe Rosji z Polską na tle roli czynników gospodarczych w polityce zagranicznej Federacji Rosyjskiej* jest – przy wykorzystaniu teorii stosunków międzynarodowych (głównie realizmu neoklasycznego), z uwzględnieniem teorii polityki zagranicznej oraz międzynarodowej ekonomii politycznej – analiza roli handlu z Polską w polityce zagranicznej Federacji Rosyjskiej.

We wprowadzeniu do książki Habilitant nakreśla pole badawcze, formułuje pytania badawcze stawia hipotezy, przedstawia zastosowaną metodologię i plan badań, opisuje również krótko stan i znaczenie dotychczasowych badań. Wybór tematu pracy oceniam jako trafny, dr Rafał Jan Lisiakiewicz wykazuje niedostatek badań związanych z rolą czynników gospodarczych w polityce zagranicznej Rosji, w tym relacji handlowych Rosji z innymi państwami. Również przyjętą metodologię badań i ramy teoretyczne uważam za właściwie dobrane i dobrze uargumentowane.

Dwa pierwsze rozdziały Habilitant przeznacza na pogłębioną analizę teoretyczną dotyczącą możliwości zastosowania teorii naukowych do wyjaśniania roli handlu z Polską w polityce zagranicznej Rosji. Analizę rozpoczyna od problemu roli czynników gospodarczych w polityce zagranicznej. Po zaprezentowaniu ustaleń innych badaczy dotyczących czynników ekonomicznych, ich uwzględniania w stosunkach międzynarodowych i polityce zagranicznej, Autor konkluduje, że „handel międzynarodowy możemy traktować jako właśnie czynnik ekonomiczny, który może wpływać na kształtowanie polityki zagranicznej państwa lub być także narzędziem jego polityki” (s. 31). Poszukując właściwego podejścia badawczego Habilitant prowadzi rozważania dotyczące możliwości badania czynników ekonomicznych w polityce zagranicznej, przy uwzględnieniu przypadku

polityki zagranicznej Rosji, przy wykorzystaniu różnych perspektyw badawczych. Wysuwa propozycję, aby zagadnienie czynników ekonomicznych w polityce zagranicznej Rosji wobec Polski „analizować z punktu widzenia teorii stosunków międzynarodowych i polityki zagranicznej, a zwłaszcza teorii związanych z międzynarodową ekonomią polityczną” (s. 34). Odwołując się do dorobku liberalnego sięga do teorii złożonej i asymetrycznej współzależności i za właściwą do opisu relacji rosyjsko-polskich uznaje asymetryczną współzależność.

W rozdziale trzecim dr Rafał Jan Lisiakiewicz prezentuje analizę powiązań handlowych Rosji z Polską bazując głównie na analizie statystycznej, w ujęciu ilościowym, danych pozyskanych z instytucji statystyki publicznej. W założeniu Autora zaprezentowane w tym rozdziale dane i analizy mają posłużyć do analiz prezentowanych w kolejnych rozdziałach. W kolejnych rozdziałach pojawia się jednak także nowy materiał statystyczny, ilustrujący podejmowane zagadnienia. W tym kontekście mam wątpliwości co do zasadności podejścia grupującego część danych statystycznych w jednym rozdziale, a prezentującego część przy okazji analizy szczegółowych zagadnień.

W mojej opinii interesujące i wartościowe poznawczo jest modelowanie dynamiki polityki Rosji wobec Polski. Habilitant przeprowadza proces modelowania dynamiki polityki Rosji wobec Polski w oparciu o założenia realizmu neoklasycznego (model NCR) oraz w oparciu o zestaw czynników w ramach analizy polityki zagranicznej (model FPA). Niedosyt w tym zakresie budzi brak prezentacji całej procedury postępowania wraz z jej liczbowym opisem, np. brak wskazania konkretnych wartości wskaźników z poziomu wewnętrznego państwa dla poszczególnych lat. Habilitant samodzielnie nadaje wagi poszczególnym wskaźnikom, jak też – wnioskuję – samodzielnie określa wartości wskaźników. Uważam, że w zakresie określenia wskaźników, ich wagi i wartości, bardziej zasadne byłoby wykorzystanie badania opinii ekspertów, ale uznaję prawo Habilitanta do samodzielnego określenia wskaźników, ich wag i wartości, szczególnie, że wyraźnie podkreśla świadomość ograniczeń realizowanej procedury. Dr Rafał Jan Lisiakiewicz wykazuje, że oba modele generalnie wskazują na podobną dynamikę polityki Rosji wobec Polski, choć model NCR wskazuje na większą skalę wrogości polityki rosyjskiej. Modelując politykę Rosji wobec Polski Habilitant wykazuje, że dynamikę stosunków między krajami wyznaczały zarówno czynniki poziomu wewnętrznego, jak i międzynarodowego, które Autor uznaje za kluczowe, a wzajemne relacje mają złożony charakter.

Habilitant korzystając z wyników analizy ilościowej oraz modelowania polityki Rosji wobec Polski dokonuje porównań i formułuje wnioski oraz wyzwania dla analizy o charakterze ilościowo-jakościowym realizowanej w dalszej części pracy. Wskazuje na doktrynalne uwarunkowania strategii gospodarczej Rosji i praktykę relacji rosyjsko-polskich w obszarze handlu, w tym w kontekście przystąpienia Polski do UE oraz Partnerstwa Wschodniego.

W kolejnym rozdziale Habilitant dokonuje analizy czynników zewnętrznych i wewnętrznych w rosyjskiej polityce zagranicznej w perspektywie handlu Rosji z Polską. Zwraca uwagę na wpływ czynników poziomu wewnętrznego państwa, w tym rozwój gospodarczy, a także na powiązania różnych poziomów i obszarów polityki, np. energetyki i polityki historycznej. Wskazuje to na złożoność wzajemnych relacji oraz wpływ czynników niepowiązanych z gospodarką na relacje handlowe.

W nawiązaniu do wpływu czynników innych niż gospodarcze Habilitant dokonuje analizy związków czynników politycznych i ekonomicznych w relacjach handlowych Rosji z Polską. Wskazuje na prowadzoną przez Rosję politykę gospodarczą, powiązanie z polityką bezpieczeństwa, a także realizację (czy raczej próby realizacji) inwestycji rosyjskich w Polsce. Habilitant zwraca uwagę na rolę państwa w gospodarce, w tym wolność gospodarczą jako na istotny czynnik determinujący relacje handlowe. Odwołuje się również do wolności handlowej, opisywanej porównawczo poprzez indeks wolności handlowej, ale nie prezentuje – jak w przypadku wolności gospodarczej – szczegółowych danych w tym ważnym zakresie.

Kolejny rozdział porusza kwestię sankcji ekonomicznych w polityce handlowej Rosji wobec Polski, co jak wskazuje Habilitant, odzwierciedla zjawisko asymetrycznej współzależności. Sankcje przeciw Polsce zostały wprowadzone przez Rosję w okresie analizowanym przez Autora dwukrotnie, w 2005 i 2014 roku, z przyczyn politycznych (i w pewnym zakresie protekcyjnych), choć bezpośrednio i oficjalnie motywowane były bezpieczeństwem fitosanitarnym. Habilitant wykazuje, że w związku z sankcjami zmieniła się struktura handlu Polski z Rosją, ale polityczny cel działań nie został osiągnięty. Nie zgadzam się z prezentowaną przez Habilitanta opinią, że wprowadzone w 2014 roku sankcje mogły mieć wpływ na wynik wyborów samorządowych, prezydenckich i parlamentarnych. Odsetek elektoratu odczuwający niekorzystny wpływ tych decyzji był zdecydowanie zbyt mały, by stanowić o wyniku wyborów. Kluczowymi

osiami walki wyborczej w 2015 roku były kwestie społeczne (m.in. wiek emerytalny, programy socjalne wspierające rodziny z dziećmi, minimalne wynagrodzenie za pracę, zmiany w systemie edukacji, wsparcie seniorów) oraz kwestia sposobu rządzenia i konieczności wprowadzenia zmian personalnych, ale i dotyczących funkcjonowania demokracji.

W ostatnim rozdziale Habilitant dokonuje analizy relacji energetycznych Rosji i Polski, wskazując, że są one kluczowym elementem wzajemnych stosunków i w dużej mierze determinują relacje handlowe. Dla polityki zagranicznej Rosji niezwykle istotny jest syndrom *perto-state*, co skutkuje wrażliwością na zmiany zachodzące na rynkach międzynarodowych w zakresie handlu surowcami. Polska jest uzależniona od surowców energetycznych z Rosji i chociaż podejmuje aktywne działania na rzecz dywersyfikacji dostaw to Rosja dysponuje w sferze polityki energetycznej instrumentami wpływu na Polskę. Polska z kolei nie jest ważnym partnerem handlowym Rosji, jednak polska polityka, prowadzona przede wszystkim w ramach UE, stanowi element uderzający w interesy energetyczne Rosji. Stąd zasadny wniosek, że relacje handlowe między tymi państwami nie są warunkowane wyłącznie czynnikami gospodarczymi i relacjami dwustronnymi.

Monografię kończą wnioski wskazujące na najważniejsze ustalenia z przeprowadzonych badań. Habilitant wykazuje, że asymetryczna współzależność handlowa Rosji i Polski w połączeniu z uwarunkowaniami politycznymi prowadzi do hegemonii Rosji. Polskie próby przewyciężenia tej hegemonii odbierane są przez Rosję jako działania naruszające jej interesy. Podkreśla również istnienie strukturalnego związku między czynnikami politycznymi i ekonomicznymi w relacjach polsko-rosyjskich oraz znaczenie relacji handlowych jako czynnika kształtującego i instrumentu polityki zagranicznej.

Przedstawiona do oceny publikacja opiera się na solidnej bazie bibliograficznej. Habilitant korzysta z literatury naukowej, dokumentów źródłowych, statystycznych baz danych, a także raportów, opracowań tematycznych, artykułów i informacji prasowych – w językach: polskim, rosyjskim i angielskim. Praca została starannie przygotowana, chociaż zdarzają się w niej potknięcia językowe i techniczne (przykłady: sporadyczne używanie pierwszej osoby liczby mnogiej np.: „pozwolimy sobie tylko na kilka zasadniczych uwag...”, „zatem skupimy się tu...”, s. 263-264, nieścisłości dotyczące tabel i wykresów, jak numerowanie tabel (np. tabela 0.), opisy wykresów (np. wykresy 3.2., 7.2., 7.3.), nie umniejsza to jednak wartości pracy.

Zaprezentowana analiza jest bardzo rozbudowana, praca jest wielowątkowa, Autor analizuje różne obszary relacji handlowych, uwzględnia różnorodne czynniki polityczne i gospodarcze, zarówno o charakterze wewnętrznym, jak i międzynarodowym, które pozwalają na pokazanie miejsca handlu z Polską w systemie międzynarodowej polityki Rosji. Takie podejście do problemu czyni analizę skomplikowaną, w niektórych momentach może ona być mało czytelna dla odbiorcy, ze względu na przenikanie się wątków, analiz i prezentowanych danych empirycznych. Sam Habilitant zdaje sobie sprawę z wielowątkowości dzieła, wskazuje jednak na konieczność takiego postępowania, aby „oddać skomplikowany charakter roli czynnika handlowego w polityce Rosji wobec Polski” (s. 390).

Pole badawcze zaprezentowane w monografii *Asymetryczna współzależność. Relacje handlowe Rosji z Polską na tle roli czynników gospodarczych w polityce zagranicznej Federacji Rosyjskiej* zdecydowanie wpisuje się w nauki o polityce i administracji. Monografia ma walor nowości naukowej – podejmuje temat relacji handlowych Rosji z Polską w perspektywie polityki zagranicznej Rosji, analizując rolę czynników ekonomicznych w kształtowaniu polityki zagranicznej, wzajemne oddziaływanie czynników gospodarczych i politycznych, poziomu wewnętrznego i międzynarodowego. Temat ten nie był dotychczas podejmowany w takim wymiarze, jak w ocenianym osiągnięciu.

Habilitant zaproponował oryginalne rozwiązanie postawionego problemu badawczego – dokonał analizy teoretycznej i zaproponował model badania bazujący na realizmie neoklasycznym, z uwzględnieniem teorii polityki zagranicznej oraz międzynarodowej ekonomii politycznej. Wykazał możliwość uzupełnienia teorii realizmu neoklasycznego innymi teoriami wyjaśniającymi w tych aspektach, w których zastosowanie realizmu neoklasycznego nie pozwalało na zbadanie i wyjaśnienie analizowanych zjawisk. Zaproponowany model badawczy może być wykorzystywany do badania roli czynników gospodarczych w polityce zagranicznej innych państw, może stanowić podstawę do dalszych badań polityki Rosji wobec Polski, może zostać twórczo zmieniony i zaadaptowany do innych badań z zakresu polityki zagranicznej. Dr Rafał Jan Lisiakiewicz przetestował modelowanie polityki zagranicznej na przykładzie modelowania polityki Rosji wobec Polski w oparciu o założenia realizmu neoklasycznego (model NCR) oraz w oparciu o zestaw czynników w ramach analizy polityki zagranicznej

(model FPA). Porównał wyniki obu sposobów modelowania, wskazał na cechy specyficzne, zalety i słabości modelowania.

Monografia stanowi kompendium wiedzy o relacjach handlowych Rosji z Polską, przedstawia rozważania teoretyczne rosyjskich uczonych, prezentuje dane empiryczne, omawia dokumenty strategiczne, propozycje polityczne, prezentuje ustalenia, które są trudne do uzyskania dla czytelnika, szczególnie nieznającego języka rosyjskiego.

Monografia *Asymetryczna współzależność. Relacje handlowe Rosji z Polską na tle roli czynników gospodarczych w polityce zagranicznej Federacji Rosyjskiej* korzystnie zmienia stan wiedzy w aspekcie polityki zagranicznej Rosji wobec Polski, w szczególności w obszarze roli czynników ekonomicznych w kształtowaniu polityki zagranicznej państwa rosyjskiego. Wypełnia lukę badawczą dotyczącą polityki zagranicznej Rosji wobec Polski, czynników wewnętrznych i zewnętrznych ją kształtujących, relacji pomiędzy czynnikami politycznymi i gospodarczymi w kształtowaniu polityki zagranicznej. Pozwala lepiej zrozumieć politykę prowadzoną przez Rosję, rosyjskie działania wobec Polski i ich skuteczność. Wskazuje na czynniki budujące pozycję Polski w relacjach z Rosją. Zdecydowanie uznaję, że monografia stanowi znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauki o polityce i administracji.

Ocena pozostałych osiągnięć naukowych

Osiągnięcia naukowe dr. Rafała Jana Lisiakiewicza koncentrują się wokół problematyki polityki zagranicznej Rosji i stosunków polsko-rosyjskich. W ramach prac nad rozprawą doktorską Habilitant podjął problem polityki Rosji wobec Polski i te wątki kontynuował również po uzyskaniu stopnia doktora. Zajmował się badaniem polityki Rosji wobec Polski, polityki Rosji wobec UE oraz poszczególnych krajów UE, a także kwestii stosunków polsko-rosyjskich i polityki Polski wobec Rosji, przy uwzględnieniu roli czynników wewnętrznych państw i ich wpływu na politykę zagraniczną. W toku rozwoju naukowego w coraz większym stopniu koncentrował się na wątkach ekonomicznych, w tym roli czynników ekonomicznych w polityce zagranicznej i stosunkach międzynarodowych. W swoich najnowszych publikacjach Habilitant porusza również wątki związane z czynnikami energetycznymi w polityce zagranicznej Rosji. Dorobek dr. Rafała Jana Lisiakiewicza jest spójny tematycznie i zdecydowanie mieści się w obszarze nauk o polityce i administracji.

Lista publikacji prezentujących wyniki badań prowadzonych przez Habilitanta jest ilościowo bardzo znacząca. Dokonując oceny pozostałych osiągnięć naukowych zwracam uwagę przede wszystkim na te osiągnięcia, które – w mojej opinii – stanowią wkład w rozwój dyscypliny nauki o polityce i administracji oraz świadczą o realizacji istotnej aktywności naukowej w więcej niż jednej uczelni (instytucji), przy uwzględnieniu publikacji, które Habilitant wskazał jako znaczące dla swojego dorobku naukowego i funkcjonujące w obiegu międzynarodowym.

Monografia *Polityka Rosji wobec Polski za prezydentury Władimira Putina (2000-2008)*, wydana nakładem Wydawnictwa Adam Marszałek w Toruniu, w 2011 roku, to publikacja przygotowana w oparciu o rozprawę doktorską Habilitanta. Dr Rafał Jan Lisiakiewicz dokonuje w niej wielopłaszczyznowej analizy polityki zagranicznej Rosji wobec Polski – rosyjskiego spojrzenia na relacje z Polską, koncepcji i celów polityki zagranicznej i sposobów realizacji, przy uznaniu jako kluczowego prezydenckiego ośrodka władzy i samej osoby Władimira Putina. Publikacja jest udaną próbą rekonstrukcji i analizy rosyjskiej polityki wobec Polski, przy uwzględnieniu polskich aspiracji, a potem członkostwa w Unii Europejskiej, kwestii bezpieczeństwa, w tym bezpieczeństwa energetycznego Polski. Znacząco słabsza jest natomiast strona teoretyczno-metodologiczna monografii. W tym kontekście wyraźnie widoczny jest rozwój naukowy Habilitanta, kolejne monografie, podobnie jak rozdziały i artykuły przygotowane w późniejszym okresie rozwoju Habilitanta, są bowiem znacznie lepsze w aspekcie teoretyczno-metodologicznym.

Wśród tzw. pozostałych osiągnięć naukowych dr. Rafała Jana Lisiakiewicza uwagę zwrócić należy na monografię *Geostrategiczny wybór Rosji u zarania trzeciego tysiąclecia. Tom 2. Unia Europejska jako partner strategiczny Federacji Rosyjskiej na początku XXI wieku. Część 1: Aspekt polityczny*, wydaną w 2015 roku, w Krakowie, nakładem Wydawnictwa Uniwersytetu Jagiellońskiego. Monografia jest efektem realizacji projektu badawczego *Geostrategiczny wybór Rosji u zarania nowego tysiąclecia*, w którym Habilitant pełnił rolę wykonawcy. W tej publikacji Habilitant podejmuje kwestię relacji Rosja – Unia Europejska (ale też poszczególne kraje europejskie), przede wszystkim w kontekście zachowań politycznych Rosji realizowanych w stosunku do partnerów europejskich. Uważam, że istotne znaczenie, z perspektywy nauk o polityce i administracji, ma zwrócenie uwagi na deklaracyjną warstwę politycznej działalności Federacji Rosyjskiej oraz realia realizowanej współpracy, uwzględnienie w analizie nie tylko faktograficznego

przedstawienia wydarzeń, ale położenie nacisku na mechanizmy decydujące o polityce Rosji względem Unii Europejskiej i poszczególnych jej krajów. Autor zwraca uwagę na postrzeganie przez rosyjskie elity świata w kategoriach geopolitycznych, ujmowanie Rosji jako mocarstwa i Zachodu jako zagrożenia dla pozycji Rosji pomimo oficjalnie zgłaszanych potrzeb deideologizacji stosunków międzynarodowych. Analizuje również rolę gospodarki w relacji z polityką, w tym rolę elit i działania elit w obszarze gospodarki w kraju i za granicą. Habilitant w monografii podejmuje problemy związane z bezpieczeństwem, ale – co niezwykle ważne – analizie poddaje kwestie stosunków gospodarczych pomiędzy Federacją Rosyjską i Unią Europejską, ze względu na znaczenie współpracy gospodarczej, szczególnie w obszarze energetyki, dla kondycji rosyjskiej gospodarki. Publikacja pokazuje motywy działań Federacji Rosyjskiej, wskazuje na przyczyny kryzysu w relacjach rosyjsko-europejskich. Habilitant identyfikuje i omawia znaczenie geostrategiczne poszczególnych krajów Unii Europejskiej dla Federacji Rosyjskiej, odnosi się do kluczowych z perspektywy Rosji państw Europy Zachodniej: Niemiec, Francji, Wielkiej Brytanii i Włoch, ale także państw Europy Środkowej i Wschodniej, ze szczególnym uwzględnieniem Polski. Autor podejmuje również próbę wskazania perspektyw dalszej współpracy Rosji z Unią Europejską, zaznaczając przy tym, że prognozowanie w tym przypadku jest szczególnie trudne i wskazując na przyczyny tych trudności. Wiele interesujących z perspektywy polityczno-gospodarczej wątków nie zostało w publikacji podjętych, ale – jak wskazał sam Autor – dokonał wyboru tych, które w jego ocenie były kluczowe dla przedstawienia tematu. Uważam, że monografia *Geostrategiczny wybór Rosji u zarania trzeciego tysiąclecia. Tom 2. Unia Europejska jako partner strategiczny Federacji Rosyjskiej na początku XXI wieku. Część 1: Aspekt polityczny* wnosi – we wskazanych tu aspektach – znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauki o polityce i administracji, w odniesieniu do obszaru polityki zagranicznej, stosunków międzynarodowych oraz polityki gospodarczej.

Jako efekty projektu badawczego Habilitant wykazał również rozdziały *Model gospodarczy Rosji Putina a spuścizna potransformacyjna* (w: *Rewolucja rosyjska: spuścizna „Implementacji strategii” zmiany*, red. A. Jach, Kraków 2017) i *Élita vlasti Rossijskoj Federacii po otnošení k Pol'she v pervom desatiletii XXI veka: kontury problemy*, (w: *Cennosti v politike: Opyt Pol'shi i Rossii*, red. B. Szlachta, A. Jach, Kraków 2013).

W publikacji *Model gospodarczy Rosji Putina a spuścizna potransformacyjna* Autor naszkicował determinanty społeczne, historyczne i gospodarcze wpływające na model gospodarczy Rosji, a mające swoje podłoże w okresie ZSRR. Pozostałości z okresu ZSRR oraz przebieg procesu transformacji w latach 90. XX wieku wytyczyły kierunek rozwoju gospodarczego Rosji. Politologiczny charakter tekstu wyznacza zwrócenie uwagi na społeczne i polityczne uwarunkowania rozwoju gospodarczego i kształtowania się modelu gospodarczego. Rozdział ma charakter deskryptywny, nie stanowi publikacji wnoszącej wkład w dyscyplinę nauki o polityce i administracji.

W rozdziale *Élita vlasti Rossijskoj Federacii po otnošení k Pol'she v pervom desatiletii XXI veka: kontury problemy* Autor analizuje postrzeganie Polski przez elity polityczne Rosji i konsekwencje dla polityki Rosji wobec Polski. Wykazuje, że wśród rosyjskich elit istnieje pewien konsensus co do głównych priorytetów polityki zagranicznej, jednak można dostrzec wyraźny podział na atlantystów i eurazjatów, w tym, w samym otoczeniu Putina. Postrzeganie Zachodu wpływa na postrzeganie Polski, uznawanej za część świata zachodniego i sojusznika USA. Habilitant odnosząc się do geopolityki wykazuje, że na postrzeganie Polski przez elity władzy rosyjskiej duży wpływ mają uwarunkowania geopolityczne.

Kolejna przedstawiona do oceny publikacja to monografia przygotowana przez Habilitanta wraz z dr. Adamem Michalikiem *Cele współpracy gospodarczej w rosyjskiej myśli geopolitycznej – krytyczna analiza*, wydana nakładem Wydawnictwa Adam Marszałek, w Toruniu, w 2022 roku. Autorzy podjęli weryfikację założeń rosyjskiej geopolityki w kwestii kierunków i celów współpracy gospodarczej Rosji, dokonali prezentacji i analizy głównych nurtów w rosyjskiej geopolityce (w tym geoekonomii) przy uwzględnieniu międzynarodowych powiązań gospodarczych Rosji. Zaprezentowali główne nurty rosyjskiej geopolityki – atlantyzm, eurazjatyzm i izolacjonizm – i wykazali, że założenia tych nurtów m.in. w zakresie stanu i wyzwań gospodarki rosyjskiej zbliżyły się do siebie, jednak w przypadku kierunków współpracy i integracji widoczne są różnice między nurtem atlantyzmu, wskazującym na współpracę z Zachodem i ugruntowanie europejskiego charakteru Rosji, a nurtami izolacjonizmu i eurazjatyizmu, które sceptycznie podchodzą do współpracy z Zachodem. Uważam, że wkładem publikacji w dyscyplinę nauk o polityce i administracji jest rekonstrukcja rosyjskiej myśli geopolitycznej, z uwzględnieniem nurtu geoekonomicznego, powiązanie owej myśli z procesami politycznymi i gospodarczymi mającymi miejsce w Rosji

i na świecie oraz podparcie analiz ilościowymi danymi dotyczącymi rosyjskiej gospodarki, co pozwoliło na zdiagnozowanie sprzężeń pomiędzy czynnikami ideowymi (geopolityka), materialnymi (analiza ekonomiczna) a warstwą doktrynalną (prezentowaną m.in. w dokumentach strategicznych rosyjskich władz) oraz weryfikację możliwości aplikowalności rosyjskiej geopolityki do faktycznej sytuacji politycznej i gospodarczej Rosji.

Jako efekty współpracy z Oddziałem Studiów Europy Środkowo-Wschodniej Instytutu Europy Rosyjskiej Akademii Nauk Habilitant wskazał publikacje w indeksowanym w bazie Scopus czasopiśmie „Sovremennaya Evropa”.

W artykule *Osnovnye pričiny obostreni otnošenij meždu Pol'shej i Rossiej* („Sovremennaya Evropa”, 6/2015) Autor analizuje kryzys w stosunkach Rosja – Zachód, w tym między Rosją a Polską, wyróżniając kilka obszarów, w których ścierają się interesy Polski i Rosji: polityka, bezpieczeństwo, gospodarka i energetyka, historia i kultura. Wykazuje, że stosunki polsko-rosyjskie stały się zakładnikiem relacji Rosji z Zachodem, w Polsce i Rosji odmienne są podejścia co do interpretacji zagrożeń dla państw, inne obszary aktywności państwa są podporządkowane kwestiom bezpieczeństwa.

Artykuł *Geoekonomika v torgovykh otnosheniyakh Pol'shi i Rossii* („Sovremennaya Evropa”, 6/2016) rozważa możliwość wykorzystania podejścia geoekonomicznego w analizie rosyjsko-polskich stosunków handlowych. Argumentuje, że podejście geoekonomiczne stwarza możliwości badania i rozumienia złożonych zagadnień w stosunkach polsko-rosyjskich, uwzględnia bowiem czynniki polityczne, w tym zaszłości historyczne. Autor wskazuje, że oba kraje wykorzystują narzędzia geoekonomiczne we wzajemnych stosunkach, jednak Rosja, ze względu na swój potencjał, ma znacząco większe możliwości w tym zakresie.

W artykule *Ékonomizacia vnešnej politiki Rossii v svete sovremennyh teorij i pol'sko-rossijskie otnošenija* („Sovremennaya Evropa”, 7/2017) dr Rafał Jan Lisiakiewicz podejmuje analizę roli czynników ekonomicznych w polityce zagranicznej Rosji z perspektywy teorii stosunków międzynarodowych. W aspekcie teoretycznym odwołuje się do Międzynarodowej Ekonomii Politycznej. Wskazuje on na wzrost znaczenia priorytetyzacji celów gospodarczych w polityce zagranicznej państw. Wykazuje, że ekonomizacja polityki zagranicznej Rosji ma wpływ na wybór strategii politycznej Rosji wobec UE i jej poszczególnych państw członkowskich, w tym Polski.

Artykuł *Vlianie vzaimnyh sankcij na otnošení Pol'si i Rossii posle 2014 g.* („Sovremennaya Evropa”, 7/2018) zawiera analizę polityki sankcji wobec Rosji po aneksji na Krym w 2014 roku. Spowodowały one nie tylko osłabienie kontaktów politycznych, ale również gospodarczych, a pośrednio wpłynęły na zmiany w zakresie polityki bezpieczeństwa obu państw. Autor zwraca również uwagę na możliwość wykorzystywania sankcji jako czynnika konsolidacji społecznej i zwiększania poparcia politycznego władz.

W artykule *Zigzagi pol'sko-rossijskich otnošenij v postkommunističeskij period* („Sovremennaya Evropa”, 7/2019) Habilitant analizuje zmiany w zakresie stosunków polsko-rosyjskich i bazując na teoriach badających wpływ czynników ekonomicznych na stosunki międzynarodowe wykazuje, że zmiany te wynikają z czynników ekonomicznych, w szczególności ze zmiany partnerów gospodarczych i modeli systemów gospodarczych. Istotnym jest wskazanie na rozbieżność politycznych i ekonomicznych podstaw współpracy obu państw, reorientację geograficznych kierunków współpracy gospodarczej i politycznej i opór Rosji wobec integracji Polski z Zachodem.

Uważam, że wkładem w dyscyplinę nauki o polityce i administracji artykułów opublikowanych w czasopiśmie „Sovremennaya Evropa” jest wieloaspektowa analiza wpływu czynników gospodarczych/ ekonomicznych na stosunki polsko-rosyjskie oraz osadzenie analiz w perspektywie geoekonomii oraz Międzynarodowej Ekonomii Politycznej.

Warto zwrócić uwagę na artykuł o interesującym tytule *Kto stoi po stronie dobra? Wartości w rosyjskiej polityce zagranicznej* („Zarządzanie Publiczne”, 1(39)/ 2017). Habilitant podejmuje ważny problem wartości, którymi kieruje się Rosja prowadząc politykę zagraniczną. Pokazuje podejście do suwerenności oraz silnego państwa, które dotyczy rosyjskich elit, jak i społeczeństwa. Interesująco zapowiadający się artykuł pozostawia jednak pewien niedosyt, gdyż Autor nie odpowiada na postawione w tytule artykułu pytanie, a druga część artykułu dotyczy generalnie kwestii gospodarczych w polityce zagranicznej, z niewielkim odniesieniem do problemu wartości.

W artykule *Podejście geoekonomiczne w badaniu polityki zagranicznej Federacji Rosyjskiej* („Stosunki Międzynarodowe”, 1 (53)/2017) Habilitant analizuje podejście geoekonomiczne i możliwość jego zastosowania do badania polityki zagranicznej Rosji. Istotnym elementem analizy podjętym w niniejszym artykule, który będzie służył Habilitantowi również w dalszych badaniach jest

rekonstrukcja ujęcia geoekonomii prezentowanego przez badaczy zachodnich oraz rosyjskich. Autor wykazuje specyfikę rosyjskiego podejścia do geoekonomii, odmienną od podejścia badaczy zachodnich.

W artykule *Poland's conception of European security and Russia* („Communist and Post-Communist Studies”, 51(2)/2018) dr Rafał Jan Lisiakiewicz analizuje problem współczesnych stosunków dwustronnych między Polską a Rosją. Wskazuje na rywalizacyjny charakter tych stosunków, kształtujących się w ramach szerszych procesów globalnych, takich jak relacje Rosji z NATO, USA i UE. Problem utrzymania korzystnych relacji polsko-rosyjskich Autor sytuuje w kwestii bezpieczeństwa, w zakresie której Polska dąży do wzmocnienia obronnej siły NATO w Europie Środkowej i Wschodniej. Na ten problem nakłada się też dążenie krajów Europy Wschodniej (przede wszystkim Ukrainy) do integracji z UE, co przez Rosję odbierane jest jako ingerencja w jej strefę wpływów. Autor wykazuje, że Rosja nie jest w stanie zachęcić państw Wspólnoty Niepodległych Państw do integracji za pomocą środków ekonomicznych, stąd jedynym sposobem zabezpieczenia pozycji Rosji w przestrzeni poradzieckiej jest utrzymanie stałego nacisku militarnego. Artykuł został opublikowany w języku angielskim, umożliwia on międzynarodowemu czytelnikowi zrozumienie złożoności problematyki relacji polsko-rosyjskich, a także ogólniej, problematyki środkowoeuropejskiej.

W artykule *Rola czynników gospodarczych w polityce zagranicznej Rosji w czasach rządów Władimira Putina jako wyzwanie badawcze – wstęp do problematyki* (w: *Polityka i gospodarka: teoria i praktyka*, red. J. Dzwonczyk, Kraków 2019) Habilitant wskazuje na zalety eksplanacyjne badań nad czynnikami ekonomicznymi i związkiem czynników ekonomicznych i politycznych w stosunkach międzynarodowych. Kwestię czynników ekonomicznych, w tym syndrom *petro-state*, odnosi do Rosji. Artykuł stosunkowo pobieżnie traktuje analizowane problemy i faktycznie – zgodnie z tytułem – stanowi tylko wprowadzenie do istotnych i ważnych poznawczo zagadnień.

W artykule *Rola czynników ekonomicznych we współczesnych rosyjskich teoriach geopolitycznych – zarys problematyki* (w: *Teorie i podejścia badawcze geopolityki*, red. A. Tyszkiewicz, P. Borowiec, Kraków 2020) Habilitant dokonuje rekonstrukcji głównych rosyjskich nurtów geopolitycznych, jak atlantyzm, neoeurazjatyzm oraz izolacjonizm, wykazując, że czynniki gospodarcze nie są w nich postrzegane jako podstawowe, a raczej traktowane przedmiotowo. Odniesienia do nich pojawiają się w analizie mocarstwowości, kwestii

modernizacyjnych oraz postrzegania surowców jako czynnika siły w stosunkach międzynarodowych. Artykuł poszerza wiedzę w zakresie teorii geopolitycznych prezentowanych przez rosyjskich badaczy.

Artykuł *Польская восточная политика и политика России по отношению к Западу – возможен ли диалог?* (w: *Центральная Европа: тридцать лет по пути реформ: проблемы, вызовы, перспективы*, red. L. Shishelina, Moskwa 2021) dotyczy relacji polsko-rosyjskich i cech polskiej polityki wobec Rosji oraz rosyjskiej polityki wobec Polski. Habilitant wskazuje, że problemy w relacjach polsko-rosyjskich wynikają głównie nie z problemów dwustronnych, ale generowanych w szerszym środowisku międzynarodowym. Dr Rafał Jan Lisiakiewicz formułuje również rekomendacje, które mogłyby poprawić stosunki między krajami. Szkoda, że nie wskazuje w jaki sposób można byłoby wdrożyć te zalecenia, bowiem – pomimo ich trafności – wdrożenie w praktyce jest niezwykle trudne i złożone.

W artykule *Russian Economic Nationalism and the Vectors of Russian Foreign Policy* („Nowa Polityka Wschodnia”, 2(33)/2022) Habilitant analizuje wpływ nacjonalizmu gospodarczego na zmianę polityki zagranicznej Rosji. Wykorzystuje w tym celu model realizmu neoklasycznego i wykazuje, że nacjonalizm gospodarczy jest zmienną kształtującą postrzeganie wyzwań gospodarczych Rosji, jednak konieczne jest uwzględnienie również innych czynników, m.in. kwestii bezpieczeństwa i ogólnych założeń strategicznych Rosji.

Interesującym, nowym obszarem badawczym podjętym przez Habilitanta jest analiza roli i znaczenia Chin oraz relacji z Chinami. Artykuł *China as a Strategic Economic Partner in the Concepts of Russian Foreign Policy in the 2020s* („Nowa Polityka Wschodnia, 1(28)/2021), prezentuje koncepcję możliwego rosyjsko-chińskiego strategicznego partnerstwa gospodarczego na początku XXI wieku. Habilitant wykorzystując perspektywę neoklasycznego realizmu wskazuje na główne czynniki wpływające na politykę Rosji wobec Chin. Wykazuje, że Rosja traktuje partnerstwo z Chinami jako element równowagi w relacjach międzynarodowych, przy czym partnerstwo to jest wymuszone rozwojem potęgi Chin.

W artykule *Formirovaniye Kitayskogo napravleniya politiki YES: rol' stran Tsentral'noy i Vostochnoy Yevropy* („Мировая Экономика и Международные Отношения”, 66(6)/2022) opublikowanym w zespole z autorkami z Moskiewskiego Państwowego Instytutu Stosunków Międzynarodowych, zespół badaczy analizuje interesy państw Europy Środkowej i Wschodniej wobec Chin oraz określa, w jaki

sposób państwa te mogą wpływać na kierunek polityki UE i agendę europejską. Wkład do nauki o polityce i administracji wiąże się z wykazaniem wielowarstwowości mechanizmu kształtowania wspólnego stanowiska europejskiego wobec Chin i możliwości wpływania przez państwa Europy Środkowej i Wschodniej na kształtowanie stanowiska UE wobec Chin. Owa wielowarstwowość relacji rodzi problem w zakresie konsolidacji europejskiej i powoduje obawy głównych graczy UE o destabilizujący wpływ Chin na spójność w Europie. Autorzy podkreślają, że dla państw Europy Środkowej i Wschodniej relacje z UE oraz USA są ważniejsze niż z innymi partnerami, w tym z Chinami, więc w przypadku konfrontacji państwa te wybiorą UE.

Jednym z obszarów badawczych Habilitanta jest polityka energetyczna, odnosząca się do geograficznego obszaru zainteresowań Habilitanta, a więc Polski, Rosji, krajów byłego bloku sowieckiego, ale także Chin.

W artykule *The promotion of renewable energy technologies in the former Soviet bloc: Why, how, and with what prospects?* („Energy Reports”, 7/2021) Marat Karatayev, Rafał Lisiakiewicz, Zofia Gródek-Szostak, Karolina Kotulewicz-Wisińska i Marhaba Nizamova podjęmą analizę celów polityki w zakresie produkcji energii z odnawialnych źródeł, rozwoju produkcji energii ze źródeł odnawialnych oraz instrumentów służących wdrażaniu i promowaniu odnawialnych źródeł energii w krajach byłego bloku sowieckiego: Azerbejdżanie, Kazachstanie, Rosji, Gruzji, Armenii, Ukrainie, Mołdawii i Polsce. Autorzy analizują produkcję energii ze źródeł odnawialnych nie tylko jako kwestię prawnych regulacji umożliwiających czy promujących pozyskiwanie energii z takich źródeł, ale jako kwestię o znaczeniu gospodarczym i politycznym. Badają i porównują cele polityk krajowych i instrumenty ich wdrażania. Z punktu widzenia nauki o polityce i administracji wkładem jest zastosowanie cyklu politycznego do analizy rozwijania odnawialnych źródeł energii.

W artykule *Sustainable energy security for Central Asia: Exploring the role of China and the United Nations* („Energy Reports”, 8/2022) Walker Dark, Marat Karatayev i Rafał Lisiakiewicz przeprowadzają analizę istniejącej współpracy międzynarodowej w zakresie zrównoważonego bezpieczeństwa energetycznego pomiędzy Kazachstanem i Chinami, jak również z Organizacją Narodów Zjednoczonych. Wykazali, że transformacja energetyczna Kazachstanu jest opóźniona w stosunku do Europy Zachodniej czy Chin, Kazachstan nie ma zdolności do samodzielnego przeprowadzenia takiej transformacji, a Chiny

są zainteresowane kooperacją z Kazachstanem w tym zakresie. Autorzy zauważają, że współpraca w ramach systemu ONZ wzmacnia rolę Chin jako światowego lidera w systemie energetycznym.

Artykuł *Energy Conservation Behaviors and Awareness of Polish, Czech and Ukrainian Students: A Case Study* („Energies”, 14(18)/ 2021) został przygotowany przez zespół piętnastu badaczy z różnych ośrodków naukowych i prezentuje efekty badań ankietowych dotyczących odnawialnych źródeł energii, przeprowadzonych wśród studentów kierunków studiów powiązanych z energetyką z Polski, Czech i Ukrainy. Badania dotyczyły źródeł energii w ich gospodarstwach domowych i zachowań związanych z oszczędzaniem energii. W mojej opinii jedynym uzasadnieniem badania studentów kierunków związanych z energetyką jest ich prawdopodobna wiedza co do źródeł ciepła, klas energetycznych sprzętu czy zużycia energii przez urządzenia domowe. Przedstawione wyniki badań raczej nie wskazują na świadomość studentów, ale na zachowania odnoszące się do poszanowania energii w ich gospodarstwach domowych, przy czym w mojej opinii studenci rzadko są osobami, które w gospodarstwach domowych podejmują decyzje zakupowe dotyczące np. ogrzewania czy zakupu sprzętu, choć mogą wpływać na świadomość domowników.

Ocena osiągnięć naukowych - wnioski

Dr Rafał Jan Lisiakiewicz przedstawił w wykazie swoich osiągnięć naukowych główne osiągnięcie naukowe w postaci monografii *Asymetryczna współzależność. Relacje handlowe Rosji z Polską na tle roli czynników gospodarczych w polityce zagranicznej Federacji Rosyjskiej*, a także trzy autorskie lub współautorskie monografie (nie licząc głównego osiągnięcia naukowego), dwadzieścia cztery rozdziały w monografiach oraz dwadzieścia dwa artykuły w czasopiśmie naukowych – opublikowane po uzyskaniu stopnia doktora. Do tego wskazał również na publikacje powstałe przed uzyskaniem doktoratu.

Podkreślić należy, że obszar badawczy Habilitanta jest generalnie jednorodny tematycznie, koncentruje się wokół problematyki polityki zagranicznej Rosji i stosunków Rosji z innymi państwami, szczególnie z Polską. W dorobku Habilitanta widoczna jest również ewolucja zainteresowań naukowych od problematyki polityki zagranicznej, relacji rosyjsko-polskich, powiązanych z polityką zagraniczną zagadnień z zakresu myśli politycznej do szerszego uwzględniania wątków ekonomicznych w badaniach, w szczególności w zakresie

roli czynników ekonomicznych w polityce zagranicznej i stosunkach międzynarodowych.

Badania prowadzone przez dr Rafała Jana Lisiakiewicza wpisują się w dyscyplinę nauki o polityce i administracji, w szczególności w zakresie polityki zagranicznej, stosunków międzynarodowych oraz polityki gospodarczej. W swojej pracy badawczej Habilitant odnosi się do teorii politologicznych, sprawnie posługuje się pojęciami z zakresu nauk o polityce i administracji. Zastosowane w pracach metody i techniki badawcze prowadzą do wniosków istotnych dla nauk o polityce i administracji.

Analiza osiągnięć naukowych Habilitanta od publikacji przygotowanych przed uzyskaniem stopnia doktora, przez monografię opartą o pracę doktorską, kolejne publikacje aż do monografii stanowiącej główne osiągnięcie naukowe wskazuje na rozwój naukowy Habilitanta i osiągnięcie dojrzałości naukowej.

Dr Rafał Jan Lisiakiewicz prowadzi badania i publikuje ich efekty zarówno indywidualnie, jak i zespołowo. Prezentuje je w języku polskim, rosyjskim, a w ostatnich latach coraz częściej w języku angielskim. Ma w swoim dorobku zarówno monografie, jak i rozdziały w monografiach oraz artykuły w czasopismach naukowych, w tym indeksowanych w bazie Scopus. Głównie są to pozycje o zasięgu krajowym oraz ze względu na publikację w języku rosyjskim i tematykę możliwe do upowszechnienia przede wszystkim w Rosji, ale ma także w dorobku pozycje o zasięgu międzynarodowym. Analiza bibliometryczna przeprowadzona w oparciu o bazę Scopus oraz Google Scholar wskazuje, że publikacje Habilitanta są cytowane zarówno przez autorów krajowych, jak i zagranicznych. Autor nie jest naukowcem rozpoznawalnym w krajowym lub międzynarodowym środowisku politologicznym, jednak trend w zakresie cytowań prac Habilitanta wskazuje na rosnące zainteresowanie jego pracami.

Publikacje dr. Rafała Jana Lisiakiewicza mają walor nowości naukowej. Podejmują tematy dotychczas niepodjęte w takim wymiarze, jak w analizowanych osiągnięciach. Zwrócić tu należy szczególnie uwagę na poszerzenie wiedzy w zakresie analizy teorii formułowanych przez rosyjskich badaczy, analizy procesów politycznych i gospodarczych zachodzących w Rosji, złożoności relacji polsko-rosyjskich (w tym wpływu czynników historycznych na te relacje), polityki zagranicznej Rosji wobec Polski, w szczególności w obszarze roli czynników ekonomicznych w kształtowaniu polityki zagranicznej państwa rosyjskiego, relacji handlowych Rosji z Polską, relacji Rosja – Unia Europejska (ale też poszczególne

kraje europejskie) w warstwie deklaratywnej i faktycznej, a także polityki energetycznej. W części publikacji dominuje aspekt deskryptywny, w wielu przeplatają się podobne wątki, jednak w ogólnej ocenie wskazać należy, że dzięki pracy naukowej Habilitanta stan wiedzy politologicznej uległ korzystnej zmianie.

Tym samym oceniam, że dorobek naukowy dr. Rafała Jana Lisiakiewicza stanowi znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauki o polityce i administracji.

Ocena istotnej aktywności naukowej realizowanej w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej

Trzecią przesłanką nadania stopnia doktora habilitowanego, określoną w art. 219 ust. 1 pkt 3 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce jest wykazanie się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej. Przepisy prawa nie zawierają legalnej definicji aktywności naukowej, jednak wskazać można, odwołując się do opinii Rady Doskonałości Naukowej, że należy ją traktować szeroko, m.in. jako realizację badań naukowych, w tym w zespołach badawczych, prezentowanie wyników badań czy wykonywanie ekspertyz, a także działalność popularyzatorską, dydaktyczną i organizacyjną. Istotną kwestią jest zwrócenie uwagi na fakt, że wykazanie się aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni (instytucji) nie powinno polegać na prowadzeniu badań naukowych w macierzystej jednostce i łączeniu ich wyników z badaczami z innych instytucji oraz ich publikowaniu.

Dr Rafał Jan Lisiakiewicz aktywność naukową realizuje na Uniwersytecie Ekonomicznym w Krakowie (UEK), a więc na uczelni, na której jest zatrudniony. O istotności tej aktywności świadczy fakt, że w ramach pracy na UEK Habilitant przeprowadził badania, których efekty opublikował w formie monografii *Asymetryczna współzależność. Relacje handlowe Rosji z Polską na tle roli czynników gospodarczych w polityce zagranicznej Federacji Rosyjskiej*, przedstawionej jako główne osiągnięcie naukowe. Dodatkowo większość prac przedstawionych przez Habilitanta do oceny jako tzw. pozostałe osiągnięcia naukowe powstała w związku z jego pracą w UEK.

Habilitant realizował badania naukowe na Uniwersytecie Ekonomicznym w Krakowie indywidualnie i zespołowo, w ramach badań statutowych prowadzonych w swojej jednostce, a także w ramach projektów wewnętrznych

UEK, m.in. projektów finansowanych w ramach programu Potencjał: *Innowacyjność rosyjskiej gospodarki a polityka międzynarodowa Rosji w drugim dziesięcioleciu XXI wieku, Wyzwania polityczne i gospodarcze na obszarze postsowieckim w związku z wojną Rosji z Ukrainą, Wyzwania polityki wewnętrznej i zagranicznej III RP w XXI wieku – perspektywa bilateralna i multilateralna* oraz programu Doskonałość badawcza: *Determinanty rozwoju i transferu innowacji pomiędzy UE a krajami Sąsiedztwa Wschodniego*.

Na wysoką ocenę zasługuje aktywność Habilitanta w zakresie prezentacji wyników badań na konferencjach naukowych. Jako przedstawiciel UEK dr Rafał Jan Lisiakiewicz aktywnie uczestniczył w wielu konferencjach naukowych, w tym o charakterze międzynarodowym, w Polsce oraz za granicą. Prezentował wystąpienia w języku polskim, rosyjskim i angielskim. Angażował się także w organizację konferencji naukowych.

Dr Jan Rafał Lisiakiewicz pełni funkcję redaktora naczelnego w czasopiśmie naukowym „Krakowskie Studia Małopolskie”, jest członkiem komitetu redakcyjnego czasopisma międzynarodowego „Visegrad Europe. Central European Journal”, ma na koncie redakcję dwóch tomów czasopisma „Nowa Polityka Wschodnia”, ponadto sporządzał recenzje artykułów dla czasopism naukowych. Ma więc doświadczenie w przygotowywaniu recenzji oraz w pracach redakcyjnych.

Habilitant pełnił funkcję opiekuna stypendysty programu ULAM 2020 Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej dr. Marata Karatayeva. Dr Jan Rafał Lisiakiewicz ma już doświadczenie w kształceniu kadr naukowych. Pełni bowiem funkcję promotora pomocniczego w trzech przewodach doktorskich.

Habilitant ma możliwość prezentacji wyników swojej pracy naukowej podczas prowadzenia zajęć dla studentów. Prowadził zajęcia w języku polskim, a także w języku angielskim, tematycznie powiązane z obszarem badań naukowych. Dr Jan Rafał Lisiakiewicz prowadził również zajęcia na Uniwersytecie Jagiellońskim. W swojej jednostce był opiekunem studentów przygotowujących prace licencjackie i magisterskie. Odbывał staże dydaktyczne i dydaktyczno-szkoleniowe w ramach programu Erasmus.

Dr Jan Rafał Lisiakiewicz angażował się w inicjatywy dotyczące organizacji procesu kształcenia i wspierania studentów, brał również udział w opracowywaniu programów kształcenia, we współpracy z interesariuszami zewnętrznymi, a także w organizacji warsztatów i innych wydarzeń dla studentów.

W ramach działań popularyzujących naukę Habilitant od 2011 roku realizuje projekt „Spotkania ze Wschodem”, adresowany do studentów, a także innych zainteresowanych problematyką m.in. licealistów. W ramach projektu organizowane były cyklicznie wydarzenia takie, jak: wykłady, dyskusje, seminaria, wystawy z udziałem przedstawicieli nauki, biznesu, dyplomacji i kultury.

Dr Jan Rafał Lisiakiewicz w ramach działalności popularyzującej naukę i działalność eksperckiej publikował swoje teksty na portalach internetowych czy udzielał wypowiedzi dla mediów. Współpracował z wieloma instytucjami publicznymi, a także podmiotami z sektora prywatnego.

Podkreślić należy, że Habilitant uzyskał liczne nagrody Rektora Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie za osiągnięcia naukowe i osiągnięcia organizacyjne, co wskazuje na uznanie Jego pracy przez macierzystą jednostkę.

Dr Jan Rafał Lisiakiewicz angażuje się w działalność ekspercką w ramach Centrum Polityk Publicznych Małopolskiej Szkoły Administracji Publicznej Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie. Kieruje zespołem „Polska a globalne relacje gospodarcze” i pracował w zespołach przygotowujących ekspertyzy dla Centrum Polityk Publicznych.

Uznać należy, że dr Rafał Jan Lisiakiewicz realizował istotną aktywność naukową na Uniwersytecie Pedagogicznym im. KEN w Krakowie, gdzie uzyskał stopień doktora. W związku z faktem, że do oceny w przewodzie habilitacyjnym można przedstawić dorobek zdobyty przed doktoratem fakt pracy nad rozprawą doktorską w innej uczelni wskazuje na spełnianie wymogu prowadzenia istotnej aktywności naukowej w więcej niż jednej uczelni.

Po uzyskaniu stopnia doktora, aktywność naukowa dr. Rafała Jana Lisiakiewicza jest realizowana, poza Uniwersytetem Ekonomicznym w Krakowie, przede wszystkim w dwóch ośrodkach: Instytucie Rosji i Europy Wschodniej Uniwersytetu Jagiellońskiego i Oddziale Studiów Europy Środkowo-Wschodniej Instytutu Europy Rosyjskiej Akademii Nauk. Podkreślić należy, że ośrodki te *stricte* zajmują się tematyką badaną przez dr. Rafała Jana Lisiakiewicza.

W ramach współpracy z Instytutem Rosji i Europy Wschodniej Uniwersytetu Jagiellońskiego Habilitant brał udział jako wykonawca w projekcie *Geostrategiczny wybór Rosji u zarania nowego tysiąclecia*, finansowanym ze środków Narodowego Centrum Nauki (nr 2011/03/B/HS5/00573). Kierownikiem projektu był prof. Joachim Diec z Uniwersytetu Jagiellońskiego. Wyniki badań realizowanych w ramach projektu dr Rafał Jan Lisiakiewicz opublikował m.in. w monografii

Geostrategiczny wybór Rosji u zarania trzeciego tysiąclecia. Tom 2. Unia Europejska jako partner strategiczny Federacji Rosyjskiej na początku XXI wieku. Część 1: Aspekt polityczny (Kraków 2015) oraz w rozdziałach: *Model gospodarczy Rosji Putina a spuścizna potransformacyjna* (w: *Rewolucja rosyjska. Spuścizna. „Implementacje strategii” zmiany*, red. A. Jach, Kraków 2017) i *Élita vlasti Rossijskoj Federacii po otnošeniu k Pol'she v pervom desatiletii XXI veka: kontury problemy*, (w: *Cennosti v politike: Opyt Pol'shi i Rossii*, red. B. Szlachta, A. Jach, Kraków 2013). Osiągnięcia naukowe Habilitanta uzyskane w ramach współpracy z Instytutem Rosji i Europy Wschodniej Uniwersytetu Jagiellońskiego zdecydowanie mają charakter istotnych osiągnięć naukowych, na co wskazuję w punkcie dotyczącym oceny osiągnięć naukowych.

Habilitant w ramach realizowanej pracy naukowej współpracował z Oddziałem Studiów Europy Środkowo-Wschodniej Instytutu Europy Rosyjskiej Akademii Nauk. Współpraca ta obejmowała – jak zadeklarował Habilitant – prowadzenie wspólnych badań naukowych, a także działania o charakterze organizacyjnym, polegające na tworzeniu instytucjonalnych form współpracy i realizowaniu inicjatyw umożliwiających prezentację i dyskusję osiągnięć naukowych. Jako efekty współpracy Habilitant wskazał publikację wyników badań w czasopiśmie naukowym „Sovremennaya Evropa”, które jest indeksowane w bazie Scopus. Uważam, że opublikowane w czasopiśmie artykuły należą do istotnych osiągnięć naukowych, na co wskazuję w punkcie dotyczącym oceny osiągnięć naukowych.

Habilitant prezentował również efekty swoich badań na konferencjach, organizował konferencje i seminaria naukowe. Istotne znaczenie ma w tym kontekście działalność polegająca na tworzeniu instytucjonalnych form współpracy. Habilitant deklaruje wkład w założenie Central-European Institute of International Relations – Środkowoeuropejskiego Instytutu Stosunków Międzynarodowych – międzynarodowej platformy współpracy naukowców i ekspertów z Rosji oraz Europy Środkowej. Jest członkiem rady naukowej tej instytucji. Nie udało mi się odnaleźć daty utworzenia tego podmiotu, na stronie internetowej brak jest informacji dotyczących realizowanych projektów czy publikacji, dostępne są jedynie informacje o dwóch eventach – z 2017 i 2018 roku. Prawdopodobnie więc w praktyce aktywność tego podmiotu nie jest znacząca, ale rozwój takiej współpracy z pewnością byłby wartościowy. Habilitant deklaruje również udział w założeniu w 2018 roku czasopisma naukowego „Europa

Wyszehradzka. Czasopismo Środkowoeuropejskie”, które zastąpiło aneks do czasopisma „Sovremennaya Evropa” i udział w Komitecie redakcyjnym. Nie odnajduję jednak na stronie internetowej szczegółowych informacji o aktualnych wydaniach czasopisma. Aktywność naukowa i organizacyjna Habilitanta wyraźnie wskazuje na związek z grupą naukowców pracującą i współpracującą z Instytutem Europy Rosyjskiej Akademii Nauk.

Dr Rafał Jan Lisiakiewicz wskazał również na rozpoczętą w 2020 roku współpracę z grupą badaczy rosyjskich z Moskiewskiego Państwowego Instytutu Stosunków Międzynarodowych, Instytutu Europy Rosyjskiej Akademii Nauk i Instytutu Gospodarki Światowej i Stosunków Międzynarodowych Rosyjskiej Akademii Nauk, która została zawieszona w związku z atakiem Rosji na Ukrainę. W ramach współpracy zrealizowano seminaria w formule online.

Aktywność naukową Habilitant realizował również podczas staży naukowo-badawczych odbywanych na rosyjskich uczelniach. Prowadził wówczas badania naukowe oraz odbywał konsultacje naukowe z rosyjskimi badaczami. Staże naukowo-badawcze Habilitant realizował na uczelniach takich, jak: Moscow State Pedagogical University, Moscow State University of Management, St. Petersburg State University of Economics i Plekhanov Russian University of Economics. Łącznie odbył sześć staży, w tym pięć po uzyskaniu stopnia doktora – trwających od tygodnia do 2,5 miesiąca. Z pewnością staże należy traktować jako aktywność naukową realizowaną na innych uczelniach, w tym przypadku są to uczelnie zagraniczne – rosyjskie, zgodnie z obszarem zainteresowań naukowych Habilitanta.

Podsumowując podkreślić należy, że aktywność naukowa realizowana jest przez Habilitanta poprzez prowadzenie badań naukowych, w tym w ramach realizacji projektów badawczych finansowanych ze źródeł zewnętrznych oraz publikację efektów tych badań w formie monografii, rozdziałów i artykułów naukowych, prezentowanie i dyskutowanie wyników badań podczas konferencji naukowych, a także poprzez tworzenie instytucjonalnych form współpracy i udział w nich, organizację seminariów i konferencji naukowych służących upowszechnianiu wyników badań naukowych, działalność dydaktyczną, organizacyjną i popularyzatorską.

Pozytywnie ocenić należy prowadzoną przez Habilitanta działalność międzynarodową i w zakresie internacjonalizacji badań naukowych. Odbywał on staże naukowo-badawcze oraz dydaktyczne w ramach programu Erasmus

w zagranicznych ośrodkach naukowych, jest członkiem polskich i zagranicznych stowarzyszeń naukowych, występował na krajowych i międzynarodowych konferencjach naukowych. Podejmował liczne inicjatywy i prace organizacyjne, realizował zajęcia dydaktyczne powiązane z realizowanymi badaniami naukowymi. Habilitant pełni funkcję promotora pomocniczego w przewodach doktorskich, opiekuna prac dyplomowych, recenzenta artykułów składanych do czasopism naukowych – uważam, że jest przygotowany do kształcenia kadr jako samodzielny pracownik naukowy.

Podsumowując, dr Rafał Jan Lisiakiewicz pracuje na Uniwersytecie Ekonomicznym w Krakowie, w związku z czym jego aktywność naukowa jest ściśle powiązana z tą uczelnią. Fakt uzyskania stopnia doktora na Uniwersytecie Pedagogicznym im. KEN w Krakowie, pełnienia funkcji wykonawcy projektu naukowego realizowanego na Uniwersytecie Jagiellońskim, odbycia staży naukowo-badawczych na uczelniach zagranicznych oraz współpracy z innymi ośrodkami naukowymi, w powiązaniu z naukowymi efektami tych działań, pozwalają na wykazanie, że Habilitant realizował istotną aktywność naukową w więcej niż jednej instytucji, w tym za granicą.

Konkluzja

Konkludując, stwierdzam, że dr Rafał Jan Lisiakiewicz spełnia wymogi stawiane kandydatom ubiegającym się o stopień naukowy doktora habilitowanego zawarte w art. 219 ust. 1 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce: legitymuje się stopniem doktora, posiada w dorobku osiągnięcia naukowe, stanowiące znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauki o polityce i administracji, wykazuje się istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni (instytucji naukowej). W związku z tym opowiadam się za nadaniem dr. Rafałowi Janowi Lisiakiewiczowi stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie nauki o polityce i administracji i wnoszę o dopuszczenie Habilitanta do dalszych etapów postępowania habilitacyjnego.

Dr hab. Dorota Moroń, prof. UW